

Załącznik do umowy w sprawie warunków organizacyjno-finansowych oraz programu działania Muzeum Ślązańskiego im. Stanisława Dunajewskiego z siedzibą w Sobótce zawartej w dniu 28 października 2021 r.

Program działania Muzeum Ślązańskiego na lata 2022 -2028

Głównym celem planowanych w Muzeum Ślązańskim działań jest pełna realizacja zadań wynikająca z ustawy o Muzeach, koncentrująca się na kilku obszarach. Moja praca i realizacja zadań w 2021 roku jest dowodem na możliwą modernizację i sukcesywne uzupełnianie istniejących braków. Jednocześnie wskazana jest kontynuacja dobrych praktyk, które do tej pory tworzyły pozytywne środowisko funkcjonowania Muzeum w gminie Sobótka. Jednak zmiany, które zachodzą w muzealnictwie w naszym kraju i regionie powinny dotyczyć również Muzeum Ślązańskiego. Powinno ono służyć zarówno mieszkańcom naszej gminy jak i być ważnym punktem na turystycznej mapie regionu i kraju. Muzeum Ślązańskie będzie rozwijać swoją pracę w dziedzinie coraz lepszego opracowywania, eksponowania zbiorów, prowadzenia prac badawczych, organizacji wystaw czasowych, wzbogacenia oferty wydawniczej. Zgromadzona wiedza stanie się podstawą do edukacji i ciekawych zajęć na wszystkich poziomach kształcenia. We współpracy z instytucjami gminnymi Muzeum Ślązańskie będzie kluczową atrakcją turystyczną miasta.

Ochrona zabytków

Rok 2021 w którym pełniłam obowiązki dyrektora Muzeum Ślązańskiego, pozwolił mi zorientować się w posiadanych przez tą instytucję muzealiach. Niestety nie wszystkie są przechowywane zgodnie z wytycznymi opieki konserwatorskiej nad archiwaliami, ze względu na niedofinansowanie naszego Muzeum. Dlatego dzieląc zadanie na etapy chciałabym poprawić tą sytuację. W latach 2022-2028 chciałabym skoncentrować się na konserwacji, opracowaniu i wyeksponowaniu skarbu monet z XVI, XVII i XVIII wieku. Współpraca partnerska z Uniwersytetem Wrocławskim pozwoliła mi nawiązać kontakt z profesorem Paszkiewiczem, który będzie pośredniczył w pracy badawczej nad wyżej wymienionym skarbem. Konserwacji, pomiaru, wykonania fotografii, opracowania wiedzy dokonana numizmatyk z Warszawy Łukasz Sroka (posiada

już podobne dokonania i jest autorem monografii numizmatycznych pod kierunkiem profesora Paszkiewicza z Uniwersytetu Wrocławskiego). W kolejnym 2023 roku przygotujemy monografię dotyczącą skarbu. Skarb odnaleziony przez pierwszego dyrektora Muzeum Ślązańskiego pana Stanisława Dunajewskiego w gruzach kamienicy w Rynku Sobótki nie został nigdy opracowany, nie był eksponowany i nie została wydana publikacja na ten temat.

Aby móc eksponować skarb należałoby stworzyć warunki do jego wystawienia. To wymaga środków z dotacji celowej lub pozyskanie z projektu z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Skarb monet jest na tyle unikatowy w skali regionu i kraju, że z pewnością stanie się jednym z najważniejszych wydarzeń kulturalnych na Dolnym Śląsku. Wspominając Skarb ze Środy Śląskiej i jego sukces na skalę kraju, możemy go powtórzyć, ale w innym kontekście nowej aranżacji jednej z naszych sal. Epoka nowożytna jest mało znana i eksponowana w Sobótce, ale to właśnie z 1568 roku jest budynek Muzeum. Skarb przypomina dyrektora Dunajewskiego. 3 wieki słabo znanej w naszym regionie historii w kontekście wyeksponowanego skarbu, który pokaże między innymi ciekawe zjawiska gospodarcze wojny 30 letniej (jak np. psucie monety) ma szansę nadać nowe oblicze Muzeum Ślązańskiemu. Łącząc to zadanie z obchodami 60 lecia Muzeum Ślązańskiego mamy koncepcję na ciekawe uczczenie tego wydarzenia. Statystyka ekspozycji Skarbów w Muzeach pokazuje 100 % sukces tego typu działań. Będzie ona dużym, zauważalnym w skali nie tylko gminy czy powiatu lecz Dolnego Śląska i kraju wydarzeniem. Jednym z elementów powinno być bezpieczeństwo zapewnione muzealnom i to również zostanie zapewnione.

Do tego potrzebujemy wykonać **projekt aranżacji Sali Skarbu** (sala przyrodnicza zostanie oddana Muzeum Przyrodniczemu we Wrocławiu-oprócz części geologicznej bo to nie są nasze eksponaty). Eksponaty przyrodnicze-wypchane zwierzęta, nie były do tej pory konserwowane. Koszty ich renowacji są nieadekwatne do efektu. Za ten koszt lepiej wykonać film przyrodniczy, który w malowniczych krajobrazach masywu ślęzańskiego pokaże realny stan przyrody. Będzie on podstawą do zmiany kolejnej sali -człowiek i przyroda od najdawniejszych czasów do dziś. Tu archeologia i przyroda będą się ze sobą łączyć i wyjaśniać kontekst rozumienia dziejów człowieka, ale i jego szacunku do przyrody-ważnej wartości naszego regionu.

Wracając do Sali Skarbu, potrzebujemy zakupić spełniające normy muzealne gabloty z kontrolą wilgotności i natężenia światła, sprzęt multimedialny do prezentacji historycznych. Ponadto sala wymaga remontu (malowanie). Obiekt pod nadzorem konserwatorskim wymaga bardzo starannej koncepcji. Jednak jego wnętrze pochodzące z XVI wieku już daje duże możliwości do eksponowania zbiorów nieznanych do tej pory, znajdujących się w magazynie. Bardzo ważny jest monitoring obiektu z zewnątrz. Zmianę i modernizację tej Sali można wykonywać etapami, co roku dodając kolejny element-gablotę z opracowaniem nowego eksponatu. Pamiętajmy, że nie tylko eksponujemy, ale i przechowujemy eksponaty w przepisowych warunkach.

Podobnie jak Pan Dyrektor Fabisiak będę współpracować z pracownikiem Urzędu Miasta i Gminy w Sobótce w zakresie pozyskiwania środków projektowych na konserwację budynku i lapidarium. Są już pierwsi sponsorzy, którzy chcieliby wesprzeć konserwację w naszym lapidarium. Nadal będzie prowadzona kontrola stanu zabytków w lapidarium oraz zadbanie o budynek Muzeum Ślązańskiego. Na te cele zamierzamy pozyskiwać środki z projektów Ministerstwa Kultury, z chwilą gdy będzie to konieczne.

Jako dyrektor Muzeum Ślązańskiego zobowiązuję się chronić wszelkie obiekty zabytkowe, relacje świadków i wszystko co stanowi dziedzictwo historyczne, archeologiczne, kulturowe i przyrodnicze tej ziemi i to co należy zachować dla przyszłych pokoleń. Jest to nadrzędne zadanie Muzeum Ślązańskiego.

Edukacja Muzealna. Muzeum Ślązańskie otwarte na dzieci i młodzież. Wspierające nauczycieli. Dbające o seniorów.

Nową część naszych działań stanowią lekcje muzealne, zajęcia tematyczne, gry miejskie, spacer muzealny dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Rok 2021 pokazał ogromne zainteresowanie tym tematem. Muzeum intensywnie współpracuje z nauczycielami z gminy Sobótka i nie tylko. Cieszy współpraca ze szkołami z Wrocławia, Świdnicy, Oleśnicy, Dzierżoniowa, Wałbrzycha. Wynik finansowy, który kilkakrotnie powiększył ubiegłoroczny zysk, jest w głównej mierze spowodowany zajęciami edukacyjnymi. W cyklu szkolnej edukacji realizujemy tematy z podstawy programowej i jej rozszerzenia z zakresu archeologii, historii, sztuki i przyrody. Jako Muzeum regionalne z tak szeroką ofertą działań stanowimy poważną konkurencję dla edukacji muzealnej w regionie. Wysoki poziom merytoryczny został doceniony przez Muzeum Narodowe we

Wrocławiu, Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy, Izbę Regionalną w Kątach Wrocławskich. Wyżej omówiona ekspozycja skarbu otwiera możliwość edukacji jaką nie może się pochwalić nikt na Dolnym Śląsku. Obudowa dydaktyczna, ma szansę wzmocnić turystykę edukacyjną. Obecnie 4 szkoły z Dolnego Śląska biorą udział i zapowiedziały stałe uczestnictwo w naszym programie edukacji. Trudne tematy o gospodarce, wojnie trzydziestoletniej wpisujące się w obraz miasta od zawsze uzależnionego od handlu daje nieograniczone możliwości w edukacji. I tak oto powstanie - jedyna taka lekcja na Dolnym Śląsku.

Będziemy rozwijać naszą ofertę muzealną, aby być atrakcyjnym dla stałych klientów (są klasy które były na naszych zajęciach w roku 2021 nawet 3 razy). Zmieniająca się infrastruktura oznaczeń historyczno-turystycznych w mieście, zostanie wykorzystana do stworzenia gier i spacerów miejskich, które uzupełnią ofertę edukacyjną w regionie.

Wspomniany na samym początku Skarb jest ogromnym potencjałem w edukacji. Historia gospodarcza nowożytnej Europy, tym razem wpisana w rozwój handlu naszej osady targowej, a potem miasta Sobótki, pozwoli na przygotowanie i prowadzenie zajęć szkolnych, dla starszych i młodszych odbiorców kultury. Muzeum Ślązańskie, zwiedzane z przewodnikiem oraz wprowadzone na tory rozwiązań multimedialnych, ma szansę stać się ważnym centrum edukacji regionalnej na Dolnym Śląsku. Trudne tematy o gospodarce, wojnie trzydziestoletniej wpisujące się w obraz miasta od zawsze uzależnionego od handlu daje nieograniczone możliwości w edukacji. Jedyna taka lekcja na Dolnym Śląsku, z odpowiednią oprawą i rekonstrukcją, która pokaże, że historia gospodarcza może być fascynująca, a nie trudna i nudna.

Jednocześnie będziemy prowadzić działania promujące historię z, którą Sobótka jest identyfikowana przez turystów najbardziej. Stąd zwiedzanie z przewodnikiem archeologiem, gabloty z dźwiękiem, który będzie opowiadał o zabytkach związanych z wystawą Dawne wierzenia czy pomoce edukacyjne i publikacje dla najmłodszych. Zabezpieczenia eksponatów szkieletowych.

Współpraca z instytucjami

W planowanym okresie 2022-2028 nastąpi kontynuacja współpracy z Ślązańskim Ośrodkiem Kultury w zakresie organizacji imprez w obu instytucjach. Niektóre z imprez muzealnych przyciągają liczne rzesze odbiorców kultury (tak jak tegoroczna wystawa porcelany wraz z historycznymi

animacjami, którą zwiedziło 120 osób, Spotkanie autorskie z profesorem Kunickim -86 osób). Bez sprzętu i pomieszczeń nie jesteśmy w stanie prowadzić takich spotkań. Już dziś Muzeum Ślązańskie rezerwuje terminy na ważne wydarzenia, które przyciągną większą liczbę osób i organizuje je we współpracy z RCKS korzystając z Sali kinowej. Bogatą ofertę działań skierowaną do dzieci, udało się realizować dzięki płatnym stażom z Uniwersytetu Wrocławskiego. Do badań naszych muzealiów (m.in. monety) Uniwersytet wypożycza nam swój sprzęt. Wraz z Uniwersytetem będą prowadzone terenowe badania naukowe i wykopaliska archeologiczne, które przejmie Muzeum Ślązańskie. Mając na uwadze, że czasowa wystawa archeologiczna „Dawne wierzenia”, nie jest naszą własnością, a jest jedynie wypożyczona z Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu, czas pomyśleć o własnych zbiorach. Jako Muzeum możemy być organizatorem ekspedycji naukowej, którą za zgodą Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków poprowadzą pracownicy Uniwersytetu Wrocławskiego z wydziału archeologii.

Współpraca z wydziałem promocji Urzędu Miasta i Gminy w Sobótce będzie kontynuowana. Oprócz tego nasza instytucja będzie promować swoją działalność i sukcesy również na swoich komunikatorach.

Ważnym partnerem pozostanie Muzeum Narodowe we Wrocławiu, Muzeum Miedzi w Legnicy i inne Muzea z którymi podjęliśmy współpracę (np.: Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, które wypożyczy nam swoją wystawę o Militariach z początków monarchii wczesnopiastowskiej w 2022-23).W przestrzeni gminy Sobótka, Muzeum prowadzi współpracę z sołectwami. Na piknikach organizowanych przez sołtysów propagujemy historię (średniowieczne metryki naszych wsi pozwalają na promocję poprzez rekonstrukcję historyczną), przyrodę, kulturę. Wielu sołtysów już nam zaufało zapraszając do współpracy np.: pani Alicja Krupa -sołtys najpiękniejszej wsi na Dolnym Śląsku czyli Sulistrowic, z którą Muzeum Ślązańskie zorganizowało piknik Natura i Kultura z okazji 650 lecia powstania wsi.

Muzeum Ślązańskie będzie współpracować z Nadleśnictwem Miękinia i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie opieki i organizacji działań rekonstrukcyjnych na terenie Rezerwatu Archeologicznego w Będkowicach. Współpraca z grupami rekonstrukcyjnymi, organizacja przepustek, kontrola oraz wsparcie ze strony Muzeum pomagać będzie w organizacji lekcji plenerowych i imprez turystycznych. W planie jest uwzględniona współpraca z grupą rekonstrukcyjną Szare Wilki- Wataha Grodu Będkowice, która porządkuje

teren wraz z archeologiem Haliną Śledzik-Kamińską (pracownikiem naukowym Muzeum) oraz w sezonie wakacyjnym prowadzi żywe zajęcia, w umówione dni. Mamy nadzieję, że w kolejnym sezonie letnim uda się zorganizować Żywy Gród, który od kilku lat jest w lipcu organizowany (w ramach tzw. Svaru). Będzie również kontynuowany Festiwal Archeologii Doświadczalnej którego głównymi wykonawcami była wyżej wymieniona Wataha Grodu Będkowice, a jest on świetną formą popularyzacji dawnego rzemiosła wśród najmłodszych. Będzie to impreza cykliczna na Dzień Dziecka (weekend poprzedzający 1 czerwca). Podobne imprezy będą organizowane w Będkowicach.

Muzeum Ślązańskie zainicjowało współpracę z grupami rekonstrukcyjnymi z całej Polski. Dzięki nim udało się wesprzeć organizację imprez regionalnych. W miarę możliwości będzie to kontynuowane.

Tematykę przyrodniczą będziemy realizować we współpracy z Okręgową Komisją PZŁ i Łowczym Okręgowym, który obiecał wsparcie przy realizacji filmu przyrodniczego o faunie i florze masywu Ślęży.

Placówka naukowa

Muzeum Ślązańskie zamierza rozwijać funkcję wydawniczą. Jednak oferta przez lata skierowana jedynie do dorosłego odbiorcy, zostanie skierowana do dzieci i młodzieży. Archeologia, historia, ważne postacie historyczne zasługują na opracowania regionalne. Niestety mamy tu braki w pozycjach wydawniczych od lat. I jest duże zapotrzebowanie na te pozycje wśród nauczycieli.

Omówiony na początku Skarb zostanie w 2024 roku opracowany i zostanie wydana monografia. Jednak będzie to również możliwość wykorzystania materiału do bogato ilustrowanego opracowania dla młodzieży. Jako materiał wspierający lekcje muzealne i rozwijający zainteresowania numizmatyką, ma szansę stać się niepowtarzalny na rynku publikacji humanistycznych dla młodzieży. Wspomniane wcześniej badania terenu oraz prace wykopaliskowe mają szansę na nowe odkrycia naukowe. Ich rozpowszechnianie wpłynie na rozwój świadomej turystyki w regionie. W programie spotkań naukowych pojawią się znani pracownicy naukowcy i badacze, którzy będą mogli wygłosić swoje referaty w Muzeum Ślązańskim. Zwiększę nacisk na archeologię i historię, związaną z kulturą łużycką (zaproszenia do Sobótki na 2022 rok przyjęły dr Katarzyna Tatoń, dr. Magdalena Przysiężna Pizarska, prof. Paszkiewicz).

Opracowywanie kolejnych obiektów, zbieranie muzealiów, i ochrona zapomnianych, a narażonych na kradzieże i dewastacje obiektów jest ważnym celem naszej instytucji. We współpracy z Nadleśnictwem Miękinia i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków będziemy prowadzić działania zniechęcające i uniemożliwiające kradzieże (jak w przypadku tablic RAD 2 lata temu ujawnionej w tym roku).

Organizacja wystaw czasowych

Muzeum nadal będzie organizować wystawy czasowe jednak nie co miesiąc, a co 3 miesiące. Wydarzeniu towarzyszyć będą dodatkowe atrakcje, warsztaty, pokazy, wykłady które przyciągną nie tylko mieszkańców Sobótki, ale i zainteresowanych z innych regionów Dolnego Śląska. Wystawy będą poruszać tematy historyczne, przyrodnicze, prezentować sztukę i dokonania regionalne. Pojawiają się artyści bliscy -z Ziemi Ślązańskiej, ale i znane w Polsce postacie jak lubiany dyrektor warszawskiego ZOO Andrzej Kruszewicz, autor wielu publikacji, z którym chciałabym prowadzić cykliczne spotkania o zwierzętach (zwłaszcza ptakach), aby popularyzować wśród dzieci zainteresowania przyrodnicze. Rok 2021 udowodnił, że nasza instytucja może organizować i zapraszać znane w skali kraju postacie (to Muzeum Ślązańskie jako pierwsze zaprosiło na spotkanie podróżnicze Ewę Chwałko -pierwszą Polkę, która samotnie przeszła Łuk Karpat kiedy jeszcze kończyła przejście i była na trasie wyprawy, a która obecnie jest gościem stacji telewizyjnych i radiowych w całym kraju). Zmiana spowoduje poprawę jakości wydarzeń, a nie ich ilość. Nawet lokalni artyści staną się twórcami nie tylko wystaw, ale i wydarzeń historyczno -kulturalnych. Nasze wydarzenia mają również zadanie edukacyjne i będą wykorzystywane w pracy z młodzieżą szkolną i seniorami. Wystawy czasowe (oraz sukcesywnie zmieniająca się wystawa stała) mają zaznaczyć się w pamięci odbiorców głębokim doznaniem z którego płyną refleksje, a nie tylko się odbyć. Dzięki działaniom promocyjnym, Muzeum Ślązańskie powoli wraca do mediów dolnośląskich, a nawet krajowych. Nie stanie się to od razu, wymaga czasu i zaangażowania.

Organizacja imprez historycznych związanych z działalnością Muzeum

Na miarę swoich możliwości Muzeum będzie promować wydarzenia i rocznice związane z historią regionu. Jednak zaplecze techniczne i kadra nie są w stanie dorównać możliwościom np. Ślązańskiego Ośrodka Kultury. W związku z

prześciem na emeryturę jednego z pracowników, zaplanowana jest zmiana kadry. Być może to usprawni i da większe możliwości działaniom Muzeum. Postaram się skorzystać z moich kontaktów wśród instytucji rekonstrukcyjnych, aby uatrakcyjnić kalendarz wydarzeń. Jednak pamiętać należy o owej kameralności tego miejsca i ochronie zabytków. Priorytetem jest ów kameralny klimat, który udało się utrzymać przez lata dzięki zadbanemu lapidarium i ogrodowi. Imprezy nigdy nie będą masowe dla dobra zabytków. Przy Muzeum Ślązańskim działają (lub współpracują) różne grupy zainteresowane pracą wolontariuszy na rzecz upamiętniania i zachowania historii regionu. Są planowani pątnicy św. Jakuba, którzy będą podróżować na odpust i na Targi Sobótkowe, Słowianie (Wataha Grodu Będkowice), oraz Dolina Rozalii (Damy z przełomu XIX i XX wiek). Zaproszone grupy na najbliższy czas będą miały za zadanie wypromować nasze tradycje regionu. W 2023 roku planujemy wraz z Leśniczówką Kamionna organizację pielgrzymki św. Jakuba ze szczytu Ślęzy do gminy Kąty i Mietków.

Pozyskiwanie środków finansowych

Oprócz gminnej dotacji na realizację zadań, Muzeum planuje również pozyskiwanie środków finansowych na wyżej wymienione zadania. Brane są pod uwagę dofinansowania sponsorskie, z projektów gminnych, ogólnopolskich i z Ministerstwa Kultury. Dostosowane one będą do możliwości kadrowych naszej instytucji i warunków przeprowadzenia projektów. Aktualny stan finansowy pokazuje, że mimo pandemii plan został zrealizowany, a Muzeum po 60 latach przejdzie na kasę fiskalną. Dodatkowe dochody z działalności pozwolą nam na rozwój. Samodzielne zarabianie pieniędzy, dzięki własnym pomysłom jest najlepszą formą pozyskiwania środków.

Trwający rok 2021 pokazuje, że aktywizacja i modernizacja Muzeum Śląskiego jest możliwa. Organizacja wystaw takich jak „Jaroslav Vonka Kuźnia Wyobraźni” pozwoliła na promocję nie tylko Muzeum Śląskiego, ale i regionu. Ważne, aby oferta (na bazie zbieranych informacji) była atrakcyjna dla odbiorców stąd zajęcia dla najmłodszych i najstarszych. Zawsze będzie też oferta zajęć za darmo, bo nie koniecznie efekt finansowy jest najbardziej oczekiwany w działalności Muzeum. Promocja Będkowic, Sobótki, Ślęzy,

nieznanych zakątków i historii gminy promuje turystykę, która jest ważnym zadaniem realizowanym w regionie.

Opracowała

p.o. Dyrektora

Muzeum Ślązkiego

Monika Szima-Efinowicz

Sobótka, dnia *25.X* 2021 r., *Szima-Efinowicz*

BURMISTRZ
mgr Mirosław Jąrosz

